

Ses Temelli Cümle Yöntemine Eleştirel Bir Bakış*

A Critical View of Phoneme Based Sentence Method

Eyüp AKMAN¹, İlkay AŞKIN²

¹Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Kastamonu/TÜRKİYE, eakman@kastamonu.edu.tr

²Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Kastamonu/TÜRKİYE, iaskin@kastamonu.edu.tr

ÖZ

Bu araştırmada, 2005 yılında uygulamaya konulan “İlköğretim Türkçe Öğretim Programı”ndaki İlk Okuma Yazma Öğretiminde kullanılan, ses temelli cümle yöntemi ve bitişik eğik yazı üzerine bazı değerlendirmelerde bulunulmuştur. Tarama modeli ile yapılan çalışmada, konu dâhilindeki ilgili araştırmalardan yararlanılmış; derste kullanılan örnekler, öğretim ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiş ve öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Bu konuda, Ankara ilinin Çankaya ilçesindeki farklı sosyoekonomik düzeydeki 3 okuldan toplam 18 sınıf öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya göre; ses temelli cümle yönteminin olumlu yanları olduğu kadar, olumsuz yanlarının da bulunduğu; genel öğretim ilkelerine aykırı örnekler içerdiği ve sınıf öğretmenlerinin ses temelli cümle yöntemi ve bitişik eğik yazıyı uygulama konusunda sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İlk okuma yazma, bitişik eğik yazı, ses temelli cümle yöntemi, genel öğretim ilkeleri.

ABSTRACT

In this study, there is an evaluation of phoneme based sentence method and cursive writing that used in initial reading and writing teaching that belongs to “Primary School Turkish Curriculum” which used since 2005. In research that used survey method, to draw benefit from relevant research. Also, examples that used in lessons evaluated due to teaching principles and teachers’ opinions took part of this study. For this purpose, interviews have done with 18 primary school teachers from 3 different schools that have different socio-economic levels on Ankara city’s Çankaya district. Due to this research, to conclusion is: Despite phoneme based sentence method has advantages, it has also some disadvantages and it includes contrary examples from general teaching principles. Also, primary school teachers have some difficulties in practicing phoneme based sentence method and cursive writing.

Keywords: Initial reading and writing, cursive writing, phoneme based sentence method, general teaching principles.

* Bu çalışma, 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu’nda (USOS 2011) bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Çocuklar için ilköğretimin ilk yılları, okuma yazma öğrenmeleri bakımından büyük bir öneme sahiptir. Öğrencilerin bu yıllardaki öğrenmeleri, ileriki eğitim yaşantılarına temel teşkil edecektir. Bu nedenle, özellikle ilköğretim birinci sınıf için hazırlanan programlar, öğrencilerin gelişim düzeylerine ve hazır bulunuşluklarına uygun olarak geliştirilmiş olmalıdır. Bu çalışmada, Ses Temelli Cümle Yöntemi (STCY) ve bitişik eğik yazının bazı olumsuz yönleri üzerinde durularak öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ses Temelli Cümle Yöntemi ve bitişik eğik yazıyı öğretim ilkeleri bakımından değerlendirmek ve bu konuda bazı sınıf öğretmenlerinin görüşlerini sunmaktır.

YÖNTEM

Tarama modeli ile yapılan çalışmada, konu dâhilindeki ilgili araştırmalardan yararlanılmış; derste kullanılan örnekler, öğretim ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Ayrıca öğretmen görüşlerine de yer verilmiştir. Araştırma için, yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Ankara ilinin Çankaya ilçesindeki farklı sosyoekonomik düzeydeki 3 okuldan toplam 18 sınıf öğretmeniyle görüşülmüş ve araştırma içerisinde onların görüşleri de yer almıştır.

Metin

Ses Temelli Cümle Yöntemi (STCY) hakkındaki görüşlerimizi belirtmeden evvel, bu yöntemden önceki ilk okuma yazma öğretimi yöntemlerinden kısaca söz etmek lazımdır. 1924 yılı öğretim programında okuma yazma öğretiminde ses yöntemi ile sözcük yönteminden birinin kullanılması öğretmenin takdirine bırakılmıştır. Bu programla ilk defa çözümleme yöntemi resmi bir nitelik kazanmış bulunmaktadır. 1926

yılı ilkokul programında ise sözcük yöntemiyle karma yöntemlerden birini seçme konusunda öğretmen serbest bırakılmıştır (Cemaloğlu, 2008: 12).

Cumhuriyetin ilanından evvel savtî adı verilen, yani sese dayalı bir ilk okuma yazma öğretimi gerçekleştirilmiştir. Cumhuriyetten sonra bu uygulamadan vazgeçilmiştir. Nitekim 1924 yılında yapılan “Elifba Kongresi”nde bu yöntemin modasının geçtiği vurgulanmış ve işe terkipten yani bütünden başlanması gerektiği ifade edilmiştir (Cemaloğlu, 2008: 11).

1936 yılı programında ise 1926’dan farklı olarak “basit cümle ve sözcükler” ibaresi yer almıştır. Artık cümle yöntemi 1936 programına resmen girmiştir (Cemaloğlu, 2008: 13).

Öğretime basit cümlelerle başlanması gerektiği en net olarak 1948 programında yer alır. Bu anlayış 1968 programında da devam ettirilir. 1981 ve 1997 programlarında da önemli değişiklik olmaz.

Görüldüğü gibi, Cumhuriyet döneminin başlangıcından 2004 yılına kadarki programlarda okuma yazma, cümle yöntemiyle sağlanmıştır ve bu yöntem en tutarlı, biricik yöntem olarak kabul görmüştür. Bu yöntemin üstünlüğü kaynaklarda şu cümlelerle ifade edilmiştir. “Çocuk, baktığı eşyanın tümünü görür. Aynı ayrı kısımlarını göremez. Henüz soyut olarak düşünebilme olgunluğuna ulaşamamıştır. Çocuk, anlamsız bir harfi zor algılar. Çünkü harf bir bütün değildir. Bütünlük anlatmayan konular, çocuk için değer taşımaz. Cümle ise bütündür. Algılanması ve öğrenilmesi kolaydır. Öğrenmede anlamın rolü çok büyüktür. Çocuk, anlamını bildiği cümleyi çabuk kavrar (Tan, 2000: 46).

2005 yılına gelindiğinde ise -yukarıdaki programların tam tersine- Ses Temelli Cümle Yöntemi’ne geçilmiştir. Buna göre ilk okuma yazma öğretimine seslerle başlanacak, anlamlı bütün oluşturacak birkaç ses verildikten sonra, seslerden hecelere, kelimelere, cümlelere ve metinlere ulaşılabilecektir. Bu süreçte yapılan bu uygulamalar öğrencinin bilgileri yapılandırmasını kolaylaştırmaktadır. Bu yönüyle STCY (Ses Temelli Cümle Yöntemi), yapılandırmacılık yaklaşımına uygun bir yöntemdir (Akyol, 2005: 80). Bu yeni programın ilk olarak 2004-2005 eğitim öğretim yılında dokuz ilde 120 pilot okulda

uygulanması yapılmıştır. Programın özelliklerine geçmeden evvel, cümle yönteminin birden bire değiştirilmesinin sebepleri üzerinde durmak lazımdır. Bu konuda epey söz söylenmiştir.

Program hazırlayıcılarından Firdevs Güneş, “Niçin Ses temelli Cümle Yöntemi” sorusuna cevap olarak PISA (Program for International Student Assessment/Uluslararası Öğrenci Başarısını Belirleme Programı) ve UNESCO tarafından yapılan araştırmaları göstererek ve bu araştırmalara göre özellikle OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development/ Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) ülkelerindeki öğrencilerin okuma-yazma öğretiminde sıkıntı yaşadıklarını, bunun için de yeni yöntemlere ihtiyaç duyulduğunu söylemektedir (Güneş, 2005: 136). Yine Güneş, aynı makalesinde cümle yöntemi ile ilgili olarak da: “Cümle öğretilirken cümlenin anlamı öğretilmektedir. Cümlelerin kelimelere ve hecelere bölünmesi sürecinde anlam ikinci sırada kalmakta ve anlamsız çok sayıda hece ile çalışma yapılmaktadır. Dolayısıyla anlama düzeyinde gelişme geç olmaktadır.”demektedir (Güneş, 2005: 141).

Firdevs Güneş bu yöntemle, anlamın ikinci planda kaldığını ve anlama düzeyinde gelişmenin geç olduğunu açıkça ifade etmiştir.

Programdaki değişikliğe sebep olarak şunlar da söylenmiştir:

1. Türkiye Cumhuriyetinin gelişerek devamlılığı,
2. Dünyada yaşanan tüm değişimler ve gelişmeler,
3. Avrupa Birliği normları, hedefleri ve eğitim anlayışı,
4. Başarı ve başarısızlıkların değerlendirilmesi (Arslan, 2005: 74).

Bu maddelerden üçüncü maddeyi anlamak ve izah etmek biraz güç gibidir. Çünkü bir toplumu derinden etkileyen bir kültür/egitim politikasını bir başka ülke/ülkeler istiyor diyerek aniden değiştirmek, kabulü güç bir davranıştır.

Ayrıca yeni programların; ulusal bilincin oluşmasını sağlamaya yönelik kazanımlardan uzak olduğu, küresel bağlantılar yaklaşımıyla ele alındığı, bazı araştırmacılar tarafından ifade edilmiştir (Arslan, 2005:75).

İlk okuma yazma programının yani STCY'nin adında da bir problem vardır. Bu program cümle yöntemi yerine konulduğuna göre adında cümle kelimesinin geçmesi, programın adının hiç düşünülmeden verildiği izlenimini uyandırmaktadır. Çünkü hem ses temelli diyeceksiniz hem de cümle yöntemi diyeceksiniz, bu mümkün değildir. “Cümle yöntemi dendiğinde, öğrenme sürecinin cümleden başlaması gerekir. Bir cümle yaklaşımının ses temelli olabilmesi için de o cümlenin içinde belli bir sesin ağırlığını taşıması gerekir (Çelenk, 2005: 118-119).

Bu yönetime getirilen bir diğer eleştiri de STCY'nin bir kurama dayanmadığı yönündedir. “Eski yöntem bir kurama/ekole (Gestalt Psikolji ekolu) dayanırken yeni yöntemde böyle bir ekol söz konusu değildir (Çelenk, 2005: 118-119).

İlk okuma yazma programı ve diğer programlarda sıkça bahsedilen “yapılandırıcılık yaklaşımı”ndan da biraz söz etmekte fayda vardır. İlk okuma yazma programında “İlk okuma yazma öğretimine seslerle başlanması, seslerin birleştirilmesi ile anlamlı heceler, kelimeler oluşturulması ve cümlelere ulaşılması öğrencinin, bilgileri yapılandırmasını kolaylaştırmaktadır. STCY, bu yönüyle yapılandırıcı yaklaşıma uygundur.” denmektedir. Yapılandırıcılık yaklaşımına göre “öğretmenler kontrol edici, empoze edici, doğruları sunucu değil; yardım edici, kolaylaştırıcı bir tavır sergiler” denilmektedir (Açıkgöz, 2009: 66). Bu cümlede öğretmenin kontrol edici ve doğruları sunan birisi olmayacağı söyleniyor. Bu yaklaşıma göre öğrenci merkezde olacak öğretmen de rehber olacaktır.

Daha birinci sınıfta sırada oturmayı, nasıl kalem tutacağını bilmeyen öğrencilere öğretmen yardım etmeyip kim yardım edecektir? Öğretmen, öğrencilere doğruları, vatan millet sevgisini vermeyince kim verecektir?

Yeni program, öğretim ilkelerine uymamaktadır. Özellikle ilk okuma yazma öğretimi sırasında çocuklara verilen örnek kelime ve kavramlar bu ilkelere aykırıdır. İlkeleri kısaca gözden geçirmekte fayda vardır.

1. Bilinenden bilinmeyene ilkesi

Bu ilkeye göre, öğretimi düzenlerken öğrencinin geçmiş bilgi ve deneyimlerinden yararlanılmalıdır. Öğrencilerin bildiklerinden hareketle bilmedikleri konular üzerinde durulması daha anlamlı olmaktadır. Öğrenci, yeni bilgileri ile eski bilgilerini karşılaştırarak öğrendiğini daha anlamlı hale getirecektir (Demirel, 2011: 65).

Öğretim faaliyetlerinde amaca ulaşmak için çoğu kez bilinen gerçekleri başlangıç olarak ele almak, bilinmeyene doğru ilerlemek ve bilinmeyeni bulmaya çalışmak gerekmektedir. Yeni konuya başlamadan önce kazanılmış eski bilgiler hatırlanmalı ve onlardan yararlanılmalıdır (Küçükahmet, 2006: 44).

Öğretmen hangi sesi öğretiyorsa, o sesin yer aldığı ne kadar kavram varsa, örnek olarak çocuklara vermektedir. Mesela ilk okuma yazma öğretimi kitaplarından alınan aşağıdaki örnekler görüşümüzü destekler mahiyettedir:

“*Enli*” sözcüğü öğrencilerin bilmediği bir sözcüktür ve bu örnek, bilinenden bilinmeyene ilkesine aykırıdır (Akyol, 2005: 112).

“*Öd, biblo*” sözcükleri öğrencilerin henüz öğrenmedikleri bir sözcüktür ve bu örnek de bilinenden bilinmeyene ilkesine aykırıdır (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008: 209).

“*Mala*” sözcüğü de öğrencilerin henüz öğrenmedikleri ya da bilmedikleri bir sözcüktür ve bu yüzden bilinenden bilinmeyene ilkesine aykırıdır (Bal, 2009: 8).

2. Somuttan soyuta ilkesi

Konunun uzmanlarına göre; somut bilgi, öğrencinin daha kolay resmetmesini, imajlar oluşturmasını sağladığından, soyut bilgi daha kolay ve doğru olarak anlamlandırılır ve hatırlanabilir. Bu nedenle öğrenci hangi düzeyde olursa olsun, ona aşina olmadığı yeni bir bilgi verilirken, bilginin kapsamı, olabildiğince resimler, tablolar, grafikler ve benzetimlerle somutlaştırılmalıdır. Öğrenmede somut bilgilerden ve öğrencinin

bildiklerinden hareket ederek, yeni öğrenmelerle ilişkilerin kurulması, öğrenme düzeyini arttırır (Senemoğlu, 2009: 384).

Öğrencilerin zihinsel gelişimi somuttan soyuta doğru gerçekleşmektedir. Kişiler somut kavramları daha kolay öğrenir, bu nedenle öğretme sürecinde öğrencilere öncelikle somut bilgiler verilmeli, daha sonra soyut kavramlar öğretilmelidir (Demirel, 2011: 65).

Sınıf öğretmeni adaylarının ders kitaplarında ve öğrencilerin kaynak kitaplarında, somuttan soyuta ilkesine aykırı örnekler bulunmaktadır.

Örneğin:

“*Elle-*” fiili, öğrenciler için soyut bir kavramdır ve bu fiille verilen örnekler de, somuttan soyuta ilkesine aykırı olmaktadır (Bal, 2009: 6).

Benzer şekilde, “*El ele elle*” ve “*Talat at elle*” cümleleri de, öğrenciler için soyut kalmaktadır ve bu yüzden somuttan soyuta ilkesine uymamaktadır (Keskinkılıç, 2005: 132).

“*İlet-*” fiili öğrenciler için soyut bir kavramdır. Benzer bir şekilde “*ilet-*” sözcüğü de ilköğretim birinci sınıf öğrencileri için soyuttur ve bu yüzden somuttan soyuta ilkesine aykırı bir örnektir (Cemaloğlu ve Yıldırım, 2008: 167).

“*Ela ile Ata’yı ikna etse.*” cümlesinde geçen “ikna etmek” ifadesi öğrenciler için hem soyut hem de bilmedikleri bir ifade olduğu için anlaşılması güç olabilir (Bal, 2009: 6, Cilt 5).

Bu konuda bir başka sorun da eş sesli kelimelerde çıkmaktadır. Şu örnekler bakalım:

“*At*” hem bir hayvan adı, hem de ve “*at-*” fiili olarak kullanılmaktadır. Yani eş sesli bir sözcüktür. İlköğretim birinci sınıf öğrencileri henüz eş sesli sözcükleri öğrenmedikleri için, bu örnek, bilinenden bilinmeyene ve somuttan soyuta ilkesine aykırıdır (Cemaloğlu ve Yıldırım: 2008, 156). Ayrıca isim olarak “*Ata*” kelimesini ve “*atla-*” fiilini de bunlara ilave etmeliyiz. İlköğretim öğrencileri, eş sesli, eş anlamlı ve zıt anlamlı sözcüklerin ayrımını, ancak ikinci sınıftayken yapabilmektedir (MEB, 2005: 50).

Bununla ilgili başka örnek de “*lale*” kelimesidir. Öğrencilerin *Lale*’yi hem özel isim, hem de çiçek ismi olarak kullanmaları, öğrencilerin ön bilgilerine aykırı bir durum teşkil etmekte, bu da bilinenden bilinmeyene ve somuttan soyuta ilkelerine uymamaktadır.

3. Açıklık ilkesi

Öğretimde öğrencilerin ne kadar çok duyu organının öğrenmeye katılımı sağlanırsa öğrenme o kadar güçlü ve kalıcı olmaktadır. Öğretim konuları ve öğretme yöntem ve teknikleri de ne kadar çok duyu organını etkilerse öğretimde açıklık o derece gerçekleştirilmiş olur (Demirel, 2011: 65).

İlköğretim okullarındaki eğitim ve öğretim etkinliklerinde kullanılan kavram, sözcük ve açıklamaların öğrenciler tarafından kolaylıkla anlaşılabilir biçimde düzenlenmesi öğrenmeyi kolaylaştırmakta ve kalıcı olmasını sağlamaktadır. Ayrıca, öğretimi kolaylaştıracak eğitsel teknolojik araç ve gereçlerden yararlanmak ve öğrencilerin eğitim ve öğretim etkinliklerinde olabildiğince çok duyu organını kullanmasını sağlamak, öğrenmeyi olumlu olarak etkilemektedir (Küçükahmet, 2006: 46).

Örneğin şu cümleler, bahsi geçen açıklık ilkesine tamamen aykırıdır:

“*Talat ata tel al*”, “*Lale ata telle atla*”, “*Ela ata elle tel at*” Bu cümleler, öğrenciler tarafından kolay anlaşılacak, karmaşık cümlelerdir ve açıklık ilkesine uymamaktadır (Keskinçelik, 2005: 132).

4. Bütünlük ilkesi

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi STCY’nin tamamı bütünlük ilkesine terstir. Çocuk bedensel ve ruhsal kuvvetler (düşünce, duyu, irade gibi) bakımından bir bütün olarak ele alınmalı ve her yönüyle dengeli olarak eğitilmelidir. Bedensel ve ruhsal kuvvetler sürekli olarak birbirlerini etkilerler ve birbirlerine bağlıdırlar (Yıldızlar, 2009: 220).

Bu ilke aynı zamanda bilgilerin birbirine bağlı ve birbirini tamamlar, şekilde sunulması demektir. Çocuk, genel olarak varlıkları ve olayları toptan algılama durumundadır (Yıldızlar, 2009: 220).

Yeni programın bir diğer çıkmazı da bitişik eğik yazıdadır. Yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı bu yazı şekline geçilmiştir. Bitişik eğik yazıya ilişkin, programda 11 maddelik bilgi vardır. Bunları yorumlamadan evvel, kısaca Türkiye’de bitişik eğik yazının tarihinden bahsetmeliyiz.

1928 yılında yapılan Harf İnkılabı’ndan itibaren başta Atatürk olmak üzere o neslin tamamı bitişik eğik yazı ile yazmışlar ve bunu alışkanlık haline getirmişlerdir. Daha sonraki dönemlerde (1946’dan sonra) bu uygulamadan vazgeçilmiş, kitap yazısı revaç bulmuştur. Bitişik eğik yazı ise yapılan programlarda ikinci sınıftan itibaren öğretilir olmuştur. Fakat 2005 yılından itibaren, zorunlu olarak birinci sınıftan itibaren uygulamaya konulmuştur.

Yeni programda bitişik eğik yazının kullanımına ilişkin 11 maddelik açıklayıcı bilgilerin dördüncü maddesinde: “Bitişik eğik yazı, geri dönüşlere izin vermemektedir. Bu durum yazının akıcı ve doğru yönde gelişimini sağlamaktadır.”demektedir. Bu ifade öğrenci için olumlu bir durummuş gibi yorumlanmıştır. Hâlbuki durum farklıdır. Şöyle ki, öğrenci bitişik eğik yazı ile yazarken yanlış yazdığı harf veya harfleri silip düzeltmemektedir. Bu harfleri silmeye çalıştığı zaman da defter, karalama sayfasına dönüşmektedir. Yanlış olan harf düzeltilmediği için de hep orada yanlış olarak kalacaktır.

İlgili bahsin sekizinci maddesinde: “Yapılan araştırmalar, öğrencilerin bitişik eğik yazı harflerini yazmada bir problemle karşılaşmadıklarını ve bu yazı türünden zevk aldıklarını göstermektedir” denilmektedir. Yapmış olduğumuz araştırma ve gözlemler neticesinde durumun hiç de böyle olmadığı anlaşılmıştır. Bilakis öğrenciler ilk fırsatta bitişik eğik yazıyı terk etmekte ve dik harflerle yazmaya başlamaktadırlar. Hatta bitişik eğik yazı yazmaktan usanan ve nefret eden öğrencilerin sayısı da oldukça fazladır.

Yine aynı bahsin dokuzuncu maddesinde: “Bitişik eğik yazının estetik görünümü, öğrencilerin estetik bir bakış açısı geliştirmelerine yardımcı olduğundan, onların sanatsal gelişimlerine katkıda bulunmaktadır. Bitişik eğik yazı öğretimi ile resim ve müzik derslerinin öğretimleri arasında ilişki bulunmaktadır.”denilmektedir. Bu ifade, ilk

bakışta doğru gibi görünmektedir. Güzel yazılmış bir bitişik eğik yazının estetik açıdan değeri yadsınmaz. Fakat herkesin çok güzel bir eğik yazı yazabilmesi de mümkün değildir. Eğer amacımız estetik ve sanatsa, bitişik eğik yazı yazmaya kabiliyetli öğrenciler ayrı olarak değerlendirilebilir. Böylelikle sırf estetik ve sanat kaygısı güdülen bütun öğrencileri bitişik eğik yazı yazmaya mecbur etmek zorunda kalınmamış olur. Nasıl ki her insan ressam, müzisyen, heykeltıraş olamazsa her öğrenci de mükemmel bir biçimde yazı yazamaz. Bu durum yetenekle ilgilidir.

Akyol, Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi adlı kitabının “Yazı ve Öğretimi” bahsinde konuyla ilgili olarak şunları söyler: “İnsanoğlunun iletişimde kullandığı en etkili ve kalıcı araçlardan birisi olan yazıdaki önemli unsurlar ise hız ve okunabilirliktir. Bu iki unsurun istenilen seviyede kazanılabilmesi, harflerin şekil olarak basit ve kolay üretilebilir nitelikte olmasıyla ilişkilidir. Çünkü harfler kolay ve hızlı şekilde üretilmezlerse, çocuk, yazma sırasında organizasyonel yapıyla (fikirlerin düzenlenmesi, yazılanların sayfa üzerinde uygun bir şekilde yerleştirilmesi vb.) ilgilenemez. Bu durum yazmada önceleri nitelik ve nicelik açısından yetersizliğe daha sonraları da yazmaktan nefrete dönüşebilir” (Akyol, 2005: 47). Evet, bu hüküm son derece doğrudur. Çünkü bitişik eğik yazı yazarken harfler kolay ve hızlı şekilde üretilmemektedir. Dolayısıyla çocuk, sadece harf üzerinde durmakta, o harfi doğru yazma endişesi taşımaktadır. Hal böyle olunca yazma sırasında organizasyonel yapıyla ilgilenememektedir. Sonuçta da yazmaktan nefret etmektedir. Sözü edilen bu organizasyonel yapının kapsamına “anlam”ı da ilave etmeliyiz. Harf peşine düşen çocuk, kelime bütünlüğünü dolayısıyla da anlamı ihmal etmektedir.

Akyol, kitabının aynı bölümünde eğik yazı ile ilgili olarak da: “Birçok gelişmiş ülkede ana sınıfı ve birinci sınıf düzeyinde, önce dik temel harfler verilmekte, ikinci sınıftan itibaren de eğik harflerin öğretilmesine geçilmektedir.” diyerek bir gerçeği dile getirmiştir.

Bütün bu verdiği tatmin edici bilgilere rağmen, kitabının daha evvelki baskılarında yer almayan, sadece 2005 yılı baskılarında yer alan “Neden bitişik eğik yazı” adlı bölümde ise Akyol, 12 yabancı bilim adamının eserlerine atıfta bulunarak bitişik eğik yazının tercih edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bahsin sonunda ise yabancı bilim

adamlarının konu ile ilgili görüşlerine ek olarak sekiz madde sıralamaktadır (Akyol, 2005: 53).

Sonuç olarak, bitişik eğik yazı konusunda tam bir uzlaşının sağlanmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu durum, hem öğrenci hem de öğretmen açısından bir takım olumsuzluklara sebep olmaktadır.

Buraya kadar konuyla ilgili teorik bilgileri vermeye çalıştık. Şimdi ise asıl bu işi yapanların yani öğretmenlerin görüşlerine bir bakalım.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler ve sonuçları

Tablo 1’de sınıf öğretmenlerine ait demografik özellikler yer almaktadır.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerine Ait Demografik Özellikler

Görev Yapılan Okul (Sosyoekonomik düzeye göre)	Cinsiyet		Kıdem				Toplam
	Kadın	Erkek	5-10	11-15	16-20	21 ve üstü	
Düşük	5	1	2	3	-	1	
Orta	5	1	1	3	2	-	
Yüksek	5	1	-	-	1	5	
Toplam							18

Ankara ilinin Çankaya ilçesinde bulunan ve farklı sosyoekonomik düzeye sahip üç okuldan toplam 18 sınıf öğretmeniyle yapılan görüşme neticesinde şu veriler elde edilmiştir. Öğretmenlere aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1-Öğrencilerin kelimeleri ve cümleleri daha somut öğrenebilmeleri bakımından, eski ilk

okuma yazma öğretimi yöntemi ile ve ses temelli cümle yöntemini karşılaştır mısınız?

2-Öğrencilerin okumayı daha anlamlı ve etkili öğrenmeleri açısından, eski ve yeni ilk

okuma yazma öğretimi yöntemlerini karşılaştırır mısınız?

3-Yeni programda yer alan bitişik eğik yazının olumsuz yanları var mıdır? Varsa nelerdir?

4-Sizce ses temelli cümle yönteminin olumsuz yanları var mıdır? Varsa nelerdir?

5-Öğrencilerin yazmayı daha rahat ve kolay öğrenebilmeleri bakımından, dik yazıyı ve bitişik eğik yazıyı karşılaştırır mısınız?

6-Sizce öğrencilerin gelişimi göz önüne alındığında, bütünden parçaya okumayı öğrenmeleri mi daha kolaydır, yoksa sestem cümleyi öğrenmeleri mi? Niçin?

7-İlköğretim 1. Sınıf Türkçe ders kitabı, öğretmen kılavuz kitabı ve çalışma kitabında yer alan ilk okuma yazma ile ilgili etkinlikler öğrencilerin anlamlı öğrenmelerini sağlaması bakımından yeterli midir? Genel öğretim ilkeleri ile tutarlık göstermekte midir?

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerin sonucunda şu cevaplara ulaşılmıştır:

Birinci soruda 18 sınıf öğretmenin 15'i (%83) eski ilk okuma yazma öğretimi yönteminin (bütünden parçaya) somut öğrenmelerin gerçekleştirilmesi bakımından daha etkili olduğunu belirtmiştir. Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin bütün cümleyi gördükten sonra parçalara bölerek öğrenmelerinin, somuttan soyuta öğrenmeleri konusunda olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Mesleki kıdem arttıkça, ses temelli cümle yönteminin somuttan soyuta ilkesine uygun olmadığı görüşü ağırlık kazanmaktadır.

Düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip okuldaki, 15 yıllık meslekî kıdeme sahip olan bir öğretmen, bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bütünden parçaya doğru öğrenme yönteminde, tümce ve sözcüklerin gündelik yaşamdan seçilen örneklerle bir mantık çerçevesine oturtulabildiği, böylece somut öğrenmenin gerçekleştiği; buna karşın ses temelli cümle yönteminde sözcük ya da tümce oluşturmada verilen seslerle sınırlı kalınması sebebiyle, somut öğrenmenin desteklenmediği görüşündeyim.”

İkinci soruda, 13 sınıf öğretmeni (%72), öğrencilerin okumayı bütünden parçaya doğru daha anlamlı ve etkili öğrendiklerini belirtmiştir. Düşük sosyoekonomik düzeye sahip okuldaki sınıf öğretmenlerinden biri, düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Etkili okuma açısından her iki yöntem birbirine paralel özellikler göstermekle birlikte; eski yöntemde, çocuk, okuduğunu anlıyor ve kavriyordu. Yeni yöntemde ise daha hızlı ve akıcı okumasına rağmen okuduğunu pek iyi anlamıyor.”

Bitişik eğik yazının olumsuz yanlarının olup olmadığı sorusuna, 13 sınıf öğretmeni (%72), olumsuz yanlarının bulunduğu yönünde cevap vermişlerdir. Öğretmenler genel olarak, öğrencilerin düz yazıyı tercih ettiklerini, bitişik eğik yazı yazmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Güzel yazan öğrencilerin yazılarının estetik durmakla birlikte, sayılarının çok az olduğunu ve öğrencilerin çoğunun yazılarının okunmadığını ifade etmişlerdir.

Orta düzeyde sosyoekonomik düzeye sahip okuldaki bir sınıf öğretmeni bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

“Bitişik eğik yazı yazmak çok güzel, ama öğrenciler öğrenmede güçlük çekiyorlar. Yazıları çoğunlukla bozuk ve kurallara uygun yazamıyorlar.”

Ses temelli cümle yönteminin olumsuz yanlarının olup olmadığı sorusuna, 10 sınıf öğretmeni (%56), olumsuz yönleri bulunduğu yönünde cevap vermiştir. Görüşme yapılan sınıf öğretmenleri, öğrencilerin okuduklarını anlamakta zorlandıklarını, okuma ve yazmada bütünlük sağlanamadığını, öğrencilerin noktalama işaretlerini geç kavradığını söylemişlerdir.

Düşük sosyoekonomik düzeye sahip okuldaki, 15 yıllık meslekî kıdeme sahip bir başka öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Özellikle başlangıç aşamasında verilen seslerle anlamlı sözcüklerin oluşturulamaması, 7 yaşındaki bir çocuğun gündelik yaşamda karşılaşmadığı nesnelere yazması (elek, tela gibi) yapılan çalışmayı hem soyut, hem de sıkıcı bir hale getiriyor.”

Beşinci soru ile ilgili olarak, görüşülen sınıf öğretmenlerinin 12'si (%67), öğrencilerin dik yazıyla daha rahat ve kolay yazdıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin dik yazı ile

yazma konusunda daha istekli olduklarını, daha düzgün ve tane tane yazabildiklerini belirten sınıf öğretmenleri, bunların yanı sıra, gündelik yaşamlarında hep dik yazıyı görmeleri sebebiyle, dik temel yazıyı daha kolay öğrendikleri ve yazdıklarını söylemişlerdir.

Düşük sosyoekonomik düzeye sahip okuldaki, 11 yıllık meslekî kıdeme sahip olan bir öğretmen bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Dik yazıyı daha rahat ve kolay yazıyorlar. Daha tane tane ve düzgün yazıyorlar. Çünkü öncelikle evrensel, çevresinde gördüğüne özeniyor. Öncelikle onlar gibi yazmak istiyor. (Gazete, TV, bilgisayar vb.) Bir de eğik yazıda hep aynı eğimi tutturmak ve hep yuvarlamak daha zor gelmekte. 4. sınıfa geçen çoğu öğrenci dik yazı yazmaya dönmek istiyor ve dik harflerle yazıyor.”

Sınıf öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde, 10 öğretmen, öğrencilerin bütünden parçaya öğrenmelerinin, öğrencilerin gelişimleri ve anlamlı öğrenmeleri bakımından olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin “bütünü” algıladıkları için, cümleden sese öğrenmelerinin daha kolay ve anlamlı olduğunu belirtmişlerdir.

Orta düzeyde sosyoekonomik düzeye sahip okuldaki bir sınıf öğretmeni, bu konudaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Bütünden parçaya öğrenmeleri daha kolaydır. Okumada serilik, akıcılık ve süreklilik sağlıyor.” Son olarak, yedinci soruda sınıf öğretmenlerinin 15’i (%83); öğretmen kılavuz kitabı, ders kitabı ve etkinlik kitabında yer alan etkinliklerin öğrencilerin anlamlı öğrenmelerini sağlamada yetersiz olduğunu, bilinenden bilinmeyene ilkesine aykırı örneklerin olduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin kıdemi arttıkça, kitaplardaki örneklerin anlamlı olmadığına ilişkin görüşlerinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyoekonomik düzeyi düşük okullardaki öğretmenlerin görüşlerine göre, öğrenci çalışma kitabında yer alan bazı örneklerin, öğrencilerin düzeylerinin daha üzerinde olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Yüksek sosyoekonomik düzeye sahip okuldaki, 21 yıl ve daha üzerinde mesleki kıdeme sahip olan bir sınıf öğretmeni, kitaptaki etkinliklerle ilgili olarak: “Etkinlikler öğrencilerin anlamlı öğrenmeleri bakımından bazı yerlerde yetersiz kalmaktadır.” şeklinde görüşünü bildirmiştir. Sınıf öğretmenleri ses temelli cümle yöntemi ile okumayı daha kolay öğrenen öğrencilerin, buna rağmen kelimeleri anlamlandırmakta sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Görüşme sonuçları özetlenecek olursa; görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin geneli ses temelli cümle yöntemi ve bitişik eğik yazının olumsuz yanlarının bulunduğu ve öğrenme ilkelerine aykırı olduğu durumların bulunduğu düşüncesindedirler.

SONUÇ

Sonuç olarak, ses temelli cümle yönteminin olumlu yanları olduğu kadar, olumsuz yanları da bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi şudur: Ses yöntemi ile öğrenilen ilk okuma yazma, anlayarak, hızlı, akıcı ve düzgün bir okuma ve yazma alışkanlığı kazandırmaz. Sonuçta da sağlıklı bir okuma ve yazma olmaz.

Ses temelli cümle yöntemi, öğretim ilkeleri açısından incelendiğinde; bilinen-den-bilinmeyene, somuttan soyuta, bütünlük ve açıklık ilkelerine aykırı bir görünüm sergilemektedir. Gerek sınıf öğretmeni adayları için hazırlanmış olan kitaplarda, gerekse ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin çalışma kitaplarında, bu öğretim ilkelerine aykırı örneklere rastlanmıştır.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde, öğretmenlerin genelinin, ses temelli cümle yöntemi ve bitişik eğik yazıyı uygulama konusunda sıkıntı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin okumayı bütünden parçaya doğru öğrenmelerinin, anlamlı öğrenmeyi kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir.

Bütün bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, İlk Okuma Yazma Öğretimindeki mevcut yöntemlerin yeniden incelenmesi ve gerekli değişikliklerin yapılması, öğrencilerin anlayarak, hızlı, akıcı ve düzgün bir okuma ve yazma alışkanlığı kazanmaları açısından oldukça önemli görülmüştür. Konuyla ilgili araştırma yapanların

kitap ve makalelerinde, özellikle verdikleri örneklerde daha titiz olmaları gerekmektedir. Bunlardan daha mühimi, öğretim programlarımız Türkiye gerçekleri göz önünde bulundurularak hazırlanmalı ve bizi yansıtmalıdır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K. Ü. (2009). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş.
- Akyol, H. (2005). *Türkçe ilk okuma yazma öğretimi*. Ankara: Pegem A.
- Arslan, M., M. (2005). Cumhuriyetin kuruluş felsefesi açısından yeni ilköğretim programları. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, 14-16 Kasım 2005, Erciyes Üniversitesi (Basılı bildiri).
- Bal, F. (2009). *Kolay okuma dizisi*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Binbaşıoğlu, C. (2005). İlkokuma ve yazma programı ve öğretimi. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, 14-16 Kasım 2005, Erciyes Üniversitesi.
- Cemaloğlu, N. ve Yıldırım, K. (2008). *İlkokuma ve yazma öğretimi*. Ankara: Nobel.
- Çelenk, S. (2005). Yeni ilkokuma yazma öğretim programının değişik öğretim yaklaşımlarının ışığında değerlendirilmesi. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, 14-16 Kasım 2005, Erciyes Üniversitesi (Basılı bildiri).
- Demirel, Ö. (2011). *Öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güneş, F. (2005). Niçin ses temelli cümle yöntemi. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, 14-16 Kasım 2005, Erciyes Üniversitesi (Basılı bildiri).
- Keskinkılıç, K. (2005). *İlkokuma yazma öğretimi*. Ankara: Nobel.
- Küçükahmet, L. (2006). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel.
- MEB (2005). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tan, N. (2000). *Çözümleme metoduyla cümle öğretimi*. Ankara: Yuva.
- Yıldızlar, M. (2009). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi

SUMMARY

Children's early years in primary school is crucial for learning literacy. These years is going to establish their older lives. Because of that, the curriculum which developed for

primary school students should be appropriate for their developmental level and their readiness.

Phoneme based sentence method and cursive writing have used in primary school Turkish Curriculum since 2005. In phoneme based sentence method, learning starts with phoneme. Primary School First Grade Turkish Curriculum includes phoneme groups. After teaching some phonemes, students compose syllables with those phonemes. Then, students compose words from syllables, sentences from words and finally they compose readings from sentences.

Primary School First Grade Turkish Curriculum also includes cursive writing. According to cursive writing, letters connect each other and they compose syllables and syllables compose word. Students always make connections while they are writing. Some writers emphasize that it provides to think students every detail of writing.

The aim of this study is evaluate phoneme based sentence method and cursive writing. For this purpose, relevant literature was analyzed and examples that used in lessons evaluated in light of teaching principles. Also, interview method which defines teachers' opinion about phoneme based sentence method and cursive writing is used. The interview form was developed by researchers. It includes seven questions about old method of literacy and phoneme based sentence method and cursive writing. The interviews have done with 18 primary school teachers from 3 different schools that have different socio-economic levels on Ankara city's Çankaya district. Interviews' data were analyzed with descriptive analyze technique.

According to the research results, phoneme based sentence method has some disadvantages, however it has advantages. Teachers think phoneme based sentence method's examples are inappropriate for teaching principles. And analyzes which made for this research proved the teachers' opinion. Also, they think there are some difficulties in practicing phoneme based sentence method. Because, some words are abstract, students cannot understand their meanings.

Teachers' opinions about old method of literacy and phoneme based sentence method and cursive writing are listed below:

- *83% of teachers think the old method is more effective to meaningful learning than the phoneme based sentence method.*
- *72% of teachers think students can learn reading more effectively and meaningfully when deductive method is used than usage of inductive method.*
- *72% of teachers think cursive writing has disadvantages. According to teachers, students generally prefer linear writing, and they have difficulty writing with cursive writing.*
- *56% of teachers think phoneme based sentence method has disadvantages. They say, students have difficulty understanding what they read and integrating reading and writing*
- *67% of teachers describe students can write easier without any trouble with linear writing. They think, students are more willing and their writings are more beautiful.*

As a result, phoneme based sentence method and cursive writing has some disadvantages. For this reason, it looks important doing necessary changes in Primary School First Grade Turkish Curriculum for eliminate these disadvantages.